

11.College en het seminarie

Vertaling van: 11.COLLEGE AND SEMINARY
Door Corrie W. Moerman van Leeuwen

Tegen de middag waren we op weg naar Holland, Michigan. Pappa streefde er naar om er voor het donker te zijn. Het was een reis van 300 mijl en dat betekende dat we non-stop door moesten rijden. (behalve ten dienste van de waterwerken) Wij hadden heel veel eten en drinken bij ons voor onze reis van zeven uur. De auto was zo vol dat Murray en Jack bovenop de bedden zaten, bijna tegen het dak. Ze hebben genoten, omdat "ze alles konden zien!" Papa vertelde hoe de "kazerne", het College, het Seminary, de kerken en alle andere dingen eruit zagen. Toen we arriveerden, kwamen we erachter wat deze woonruimten voor studenten eigenlijk een vroegere kazerne uit de Tweede Wereldoorlog was. Er waren twee kleine slaapkamers. Ons bed was in de ene kamer en in de andere was een tweepersoonsbed en een babybed. In de kleine woonkamer was er een bank, een fauteuil en een dressoir. In de keuken was er ruimte voor een tafel en vier stoelen en een koelkast en gasfornuis. Alle meubels waren gegeven door lieve mensen van de First Reformed Church, die hoopten over vijf jaar bij ons naar de kerk te gaan. Alleen het wiegje werd teruggevraagd als Anne het zou ontgroeid zou zijn. We hadden ook een kleine badkamer met een douche. Ik kan je niet vertellen hoe het voelde toen ik ons huis zag, compleet met alles wat we nodig hadden. Ik was te moe om mezelf uit te drukken die avond. We waren allemaal aan slapen toe. Vader laadde de auto uit en maakte de bedden op en ik zorgde ik voor onze dochter en al snel waren we allemaal naar dromenland.

De volgende ochtend realiseerde ik me meer dan ooit dat dit een nieuwe ervaring voor ons allemaal was. Het was fijn om dit nieuwe avontuur met z'n allen te beginnen. Ik was ervan overtuigd dat we de juiste beslissing gemaakt hadden. Ik wist ook dat een aantal jaren van hard werken waren voor ons lagen. Voor papa was er de druk van het bereiken van de best mogelijke resultaten, zodat hij verder kon gaan met zijn studie. Voor mij betekende het drie middagen per week uit werken, plus op zaterdagavond samen met papa het kantoor van een houtzagerij schoon maken.

Het was niet moeilijk om drie families te vinden voor wie ik vier uur huishoudelijk werk zou doen, meestal een etage schoonmaken. Na de middag was ik weg. Papa kon thuis leren, omdat al zijn cursussen 's morgens gegeven werden. Hij kwam onder de middag thuis voor de warme maaltijd. Jack deed s middags gewoonlijk een dutje Murray was ingeschreven voor de kleuterschool. Als Anne honger kreeg gaf vader haar een fles. Hij vond dat heel fijn, het gaf hem een extra kans om haar te knuffelen. Anne en John hebben hun vader meer gezien toen ze nog klein waren dan al onze andere kinderen. Ik liet de afwas in de gootsteen staan en verzorgde de baby het laatste half uur dat ik thuis was. Als ik thuis kwam had papa brood gegeten en was klaar om naar de bibliotheek te gaan om rustig tot ongeveer 9:00 's avonds te studeren. Dit schema hielden we negen maanden van de eerste twee jaren aan. In de zomermaanden had vader de gelegenheid om te dienen als studentenpastor.

Mijn 12 uur werken leverde me \$ 12,00 voor boodschappen op. Dit was ons huishoudgeld voor de hele week. Elke zaterdag kochten we onze behoeften aan eten en drinken; drie pond hamburger voor \$ 1,00 was onze "noodrantsoen" voor zover het vlees betrof. Ik sneed de drie pond in zes delen en vroom het in het vriesvak van de koelkast, omdat we geen vriezer hadden. Zaterdag was onze vleesloze dag met gebakken aardappelen, varkensvlees en bonen, plus een salade als ik het me kon veroorloven. Natuurlijk bleef het bij elementaire levensmiddelen. Pindakaas en jam kochten we in grootverpakkingen, brood was een paar dagen oud. Het soort fruit dat "snel verkocht", moest worden, was voor ons. We hadden altijd genoeg te eten. Een diaken van onze kerk vroeg vaak hoe het met ons ging en ik kon eerlijk zeggen dat God in alles voorzag wat we nodig hadden. Op een dag zei Murray dat hij graag Ketchup of Relish wou hebben. Ik beloofde het hem zo snel als we het ons konden

veroorloven. Maar toen ik het later kocht, was zijn reactie: "Oh. Smaakt het zo! Ik hou er niet van! "

De eerste kerst in Holland Mich. was heel bijzonder, onze "jonge Stellen" zondagsschoolklas verraste ons met een compleet kerstdiner, een grote kip, aardappelen, verse groenten, Gelatine Pudding, fruit in blik en tal van andere blikjes met verschillende levensmiddelen. Het was overweldigend. Ook voor Murray en Jack was er een prachtige oranje truck en voor Anne, een pop. Het was verbazingwekkend hoe God voor ons zorgde. We vroegen alleen om wat we nodig hadden niet om wat we wilden. Maar ook ontvangen is een leerproces, het maakt je nederig en dankbaar. Onze kerst was ook op een andere manier speciaal. Pappa was de hele week thuis en we waren allemaal samen! Het echte mooie is natuurlijk de viering van geboorte van Jezus. Er waren veel mooie kerkdiensten om naar toe te gaan.

Nadat Pa's schooljaar voorbij was, kregen we als eerste zomer opdracht: als pastor een groep in Leamington, Ont. leiden. Dat was veertig mijl ten oosten van Windsor. We woonden boven en aten beneden met de familie Van der Kwaak. Onze kerkdiensten werden boven een grote garage gehouden. De gemeente bestond uit recente immigranten. Leamington was een fruitparadijs, vooral allerlei soorten meloenen. Ik had nog nooit zulke heerlijke vruchten geproefd. Papa hield van zijn werk en aangezien we zelf immigranten waren kwamen veel mensen om raad en de drie maanden vlogen om. We hebben er allemaal van genoten. Toen we na de zomer in Holland Mich. terug kwamen hadden ze ons huis afgebroken en al onze bezittingen waren naar een andere barak gegaan. Ik moet vermelden dat deze huizen kartonnen binnenmuren hadden. Vaak hoorden we onze burens in hun keukens praten. We hadden slechts één buur (wij woonden op het einde van de rij) en ze waren alleen thuis bij het ontbijt en avondeten. Bob studeerde aan Hope College in de tijd, maar niet voor de dominee. Jaren later ontmoette Pa Bob en zijn vrouw in de Verenigde Staten en ze vertelden hem dat ze geluisterde naar ons bijbel lezen 's ochtends en 's avonds en naar papa's gebeden en zo tot de Heer kwamen. Bob Langenberg is nu Pastor.

De volgende zomer dienden we opnieuw in dezelfde gemeente in Leamington. Dit keer woonden we in Rutven, een dorpje op een hoek van een drukke snelweg, waar al het verkeer moest stoppen. Het was een erg hete zomer en de uitlaatgassen waren af en toe ondraaglijk. Zelfs 's nachts moesten we de ramen gesloten houden voor het lawaai en de stank. Slaap was schaars. Soms, als de wind in de goede hoek zat konden we buiten zitten voor een beetje frisse lucht. Wat een zegen! Ik heb vele goede herinneringen aan de liefde en zorg voor ons allen. De gemeente verdubbelde in de twee jaar die we er hebben gediend.

Na deze tweede zomer was ons huis weer verdwenen. Nu wilde het Hope College zich ontdoen van alle kazernes om ruimte voor een nieuwe slaapzaal te maken. We wisten dat dit een keer zou gebeuren zou, maar hadden geen idee wanneer. Deze keer hadden ze een groot huis in de buurt gehuurd om onze meubels op te slaan. Het adres was 180^e straat en College Avenue. We waren onze vrienden Albert en Michelle Kleis, John en Marge Van Tatenhoven en de twee families Raak, dankbaar dat ze voor ons opgelet hadden terwijl wij weg waren voor onze zomeropdracht. (Nadat Papa overleden was, kreeg ik een brief van een weduwe Raak; ze las in de kerkbode over de papa's sterven.) Deze mensen hielpen ons op alle manieren. Dit huis had twee grote slaapkamers boven. Een daarvan was verhuurd aan twee kamerbewoners en de andere werd bewoond door twee studenten die kost en inwoning bij ons hadden. Het waren John Drost en Henk Van Essen, die later Dominee werden in Ontario. Ze betaalden allebei elf dollar per week en vroegen me om hun "schoenen te poetsen en knopen aan hun overhemd te zetten" voor 50 cent per week. Op deze manier kon ik de hele week thuis zijn en dat betekende veel voor ons. Ik paste 's morgens ook op voor een paar families bij ons in de buurt.

Murray's school was aan de overkant van de straat. Hij zou eerder thuis gebleven zijn en thuisonderwijs hebben gekregen. Vaak zag ik hem tijdens de pauzes alleen staan. Toen ik hem vroeg waarom, zei hij dat alle kinderen over Tv-shows praatten en hij daar niets over wist. We hadden medelijden met hem, maar hij had gelijk, we hadden geen tv. Op een keer kwam hij heel ontdaan thuis omdat zijn lerares boos op hem was. Er was die middag een brandoefening geweest en alle kinderen moesten naar de uitgang lopen. Blijkbaar liep hij te langzaam en met zijn handen in zijn zakken en de lerares had hem daarvoor een standje gegeven. Murray had gezegd, "maar er was geen echte brand!" Ik vermoed dat ze geglimlacht heeft, maar voor Murray was het niet om te lachen. Het was moeilijk om hem de volgende dag naar school te krijgen.

In dit grote huis hadden we een groot fornuis met een oven, zo groot had ik nog nooit eerder gezien. Met een groter familie was deze oven een welkom ding. Op een middag besloot ik mijn eerste taart te bakken. Ik had gewacht tot John Drost thuis was voor het geval er iets mis ging. Ik had gehoord dat een appeltaart het makkelijkst was om te maken. Ik wist dat de oven moest worden voorverwarmd, maar ik zag dat het ovenlicht verschillende keren uitging. Ik vond dat het niet goed werkte, dus draaide ik de temperatuur hoger en hoger. Toen ging ik naar John en vertelde hem dat er iets mis was met de oven. Hij kwam kijken en zei: "er is iets mis met jou, gewoon de oven op 350 graden laten staan en we hebben taart vanavond." "Ik werd er lang mee geplaagd totdat hij iets nieuws gevonden had om mij mee te plagen. Bijvoorbeeld, op een avond was het mijn beurt om de overdenking te lezen, dat vond ik niet erg om te doen maar dat was voordat de kostgangers kwamen. Nu voelde ik me nerveus en minderwaardig. Die dag sprak heb ik het woord "Cathedral" verkeerd uit. Het klonk als "kattendrol," wat in het Nederlands kattenpoep betekent, We hebben er allemaal om gelachen, maar die avond leerde ik ook hoe je het woord correct uitspreekt. Ik kon het wel hebben van John, want hij was als een grote broer voor mij.

Met Kerstmis 1955 waren we er zeker van zijn dat onze vierde baby onderweg was. Tegen het wijze advies van de Voorzitter van ons Seminarie in! Niet dat we om zijn mening gevraagd hadden, maar het was goed bedoeld en we waren erg blij met de gedachte dat er een volgend kindje op komst was. We keken uit naar de geboorte. In mei hoorden we dat de bestemming voor onze zomer opdracht Exeter, Ont. zou worden. Dat was een rit van 400-mijl. De leegstaande pastorie was alleen ingericht met bedden, tafels en stoelen, zodat we beddengoed, servies, enz zelf mee moesten brengen. Pa had een oude aanhangwagen gekocht en dat maakte onze reis een stuk comfortabeler. Het was verbazingwekkend hoeveel we op die manier mee konden nemen. Het was een lange reis, maar we genoten van het zien van de nieuwe omgeving. Exeter is niet ver van Lake Huron. Nadat we alles ingericht hadden, was het al tijd om naar Toronto te gaan om mijn zus Cathy op te halen, die tot oktober bij ons zou blijven. Het vliegtuig was een paar uur te laat en tegen de tijd dat ze aankwam waren de kinderen waren in diepe rust op de banken. Het was erg leuk om haar na acht jaar weer te zien. Het was heerlijk om verhalen van thuis te horen en ze was een grote hulp. Met haar zorg voor de kinderen en het ziekenhuis slechts een paar straten verderop, waren we helemaal klaar om onze nieuwe baby te verwelkomen. Op 25 juli stond papa 's avonds klaar om een paar mensen te bezoeken. Hij vroeg, zoals hij zo vaak deed de laatste dagen, "Gaat het nog steeds goed mamma of wil je dat ik thuis blijf?" Ik zei: "Ga maar. Ik kan zelfs lopend naar het ziekenhuis als het nodig is en Cathy is hier om voor de kinderen te zorgen. Papa keek me ongelovig aan en zette de auto weer in de garage. Het was middernacht voordat we naar het ziekenhuis gingen. Het was een lange nacht van veel gebed en hard werken. Om 7:00 uur 26 juli 1956 werd onze zoon John geboren. Alle Dank en Eer aan God die ons beschermd en gezegend had met een gezonde baby! Ik kon wel juichen, net als alle moeders als de bevalling voltooid is. Omdat de kinderen niet op bezoek mochten bij de nieuwe baby, liep papa 's middag met hen naar het ziekenhuis "om door het raam naar Mamma te zwaaien". Ik kon ze de baby niet laten zien want hij was niet in mijn kamer, maar het was goed om ze naar me te zien zwaaien. Toen ik thuis kwam waren ze

allemaal heel blij met hun nieuwe broertje. Johnny was vanaf het begin een zeer tevreden baby.

In die tijd ontwikkelde Anne een eigen taal. Murray noemde ze "Tatty" en Jack "Tetty." Een potlood was een "eoi" en als mama boven was, was ze "Topsy." Op een dag werd ze erg bang van alle soorten kevers. Het duurde een tijdje voordat we erachter wat er gebeurd was. Een ouder meisje, van een theologiestudent voor wie ik oppaste, had haar tijdens het spelen in de zandbak bang gemaakt met kevers. Ze klampte zich dag en nacht aan ons vast. De dokter voor wie ik op zaterdag huishoudelijk werk deed, adviseerde mij om papa met kevers te laten spelen, terwijl ik haar vasthield en we van een afstandje toekeken. Zo kwamen we erachter hoe noodzakelijk het was (druk of niet) heel veel aandacht aan onze kinderen te besteden. Zelfs al speelde ze "leuk" met anderen. Angst kan zo wezenlijk zijn in hun leven. Eigenlijk hadden we zelf een les geleerd.

Tijdens alle vijf de jaren in Holland Mich. was de First Reformed Church onze thuis Kerk. Onze Pastor, Rev. Raymond Van Heukelom doopte Johnny al snel nadat we thuis kwamen van Exeter. (Net een paar dagen geleden ontvingen we een brief van hem en zijn vrouw in antwoord op onze brief die wij met Kerst 1997 hadden gestuurd. We waren geraakt door zijn laatste zin: "De Hemel is niet ver weg, of in onze harten of in de tijd.") Elke woensdag avond hadden we familieavond in onze kerk. Als vereist onderdeel voor zijn cursus gaf papa verschillende winters een groep les. Het was een grote gemeente. Een van de laatste zondagavonden dat we daar waren, vroeg iemand me of ik nieuw was in de kerk. Dit kan alleen gebeuren in een kerk met meer dan 500 gezinnen.

Pappa had heel veel (studeer red.) opdrachten, maar toen zijn Engels verbeterde kon hij zijn werk veel sneller doen. Nooit meer eerst uit het Grieks en Hebreeuws naar het Nederlands en dan weer terug naar het Engels vertalen. Het was Gods werk dat hij zo goed op het Seminarie kon studeren. Zijn cijfers stegen van C's naar B's. We waren zo dankbaar dat hij zijn studie voort kon zetten.

December 1956 was een moeilijke maand voor ons. Anne brak haar pols doordat ze van de bank af viel. De dokter zei dat haar botjes als tandenstokers waren. Slechts 3 jaar oud, had ze veel aandacht nodig. Kort daarna werd ik ziek van een infectie wat resulteerde in een miskraam en dat was een zegen. Het voelde niet goed na de geboorte van John en ik was blij dat het antwoord was gevonden. Als gevolg daarvan was ik een hele tijd heel zwak en niet in staat om voor Murray en Jack te zorgen. Toen ze een zware verkoudheid kregen, bijna longontsteking, zei Dr. Winter ons dat ze in het ziekenhuis moesten worden opgenomen, dan had ik ook een betere kans om aan te sterken. Ik wist niet of de dokter het goed zou vinden als ik hem een knuffel gaf, maar ik had het willen doen! De laatste week van het jaar waren we allemaal weer bij elkaar en met papa thuis van school was het een bijzondere tijd voor ons gezin om onze krachten te hervinden. Vlak voor Kerstmis, werd papa ingepland voor een preekbeurt in een kerk ergens in Michigan. De hele familie was uitgenodigd om mee te komen, ook voor een diner. Niemand van ons was in staat, dus papa ging alleen. Drie dagen later ontvingen we de hele avondcollecte van die kerk, dat was genoeg voor de ziekenhuisrekening van december, bijna tot op de cent! Dit was duidelijk Gods zorg voor ons (ik was ook twee dagen in het ziekenhuis geweest). We waren eerst sprakeloos, een persoonlijke aanraking van de Heer, die we nooit zullen vergeten. In al die jaren voorzag God op heel verschillende manieren in onze behoeften.

De zomer van 1957 bracht ons naar Guelph, Ont. Daar woonden we zes weken in de pastorie van de Rev. en mevrouw John Ter Louw, die waren op een reis overzee. Toen ze terugkwamen zijn we verhuisd naar de Van Oostveen boerderij in Paris, Ontario om de gemeente van Galt zes weken te dienen. We woonden boven de familie Van Oostveen familie en aten met het hele gezin in de grote keuken. John, een van hun zonen, zat bij papa in de klas op het Seminarie. Zijn vrouw Esther, was een goede vriendin van mij. Ze zat op

school in Holland Mich., terwijl ik op hun eerste kind paste. Deze weken in Galt waren heel zinvol en plezierig (nu gemeente Cambridge). De kinderen hadden veel plezier op de boerderij en het hele gezin verwende Anne tot op het bot. Ik ben ervan overtuigd dat onze oudste zonen hun avonturen op het vlot in de modderige vijver nog goed zullen herinneren. Ik was heel bezorgd, terwijl zij alle plezier van de wereld hadden!

Toen we terugkwamen voor het laatste schooljaar, waren onze twee kostgangers afgestudeerd. We hadden er deze laatste winter maar één. Zijn naam was Sam Van Der Schaaf die zich ook voorbereidde op zijn laatste schooljaar. Het leek alsof de tijd sneller ging dan ooit. De lente brak aan voordat we het wisten, en daarmee papa's afstuderen. Ik was zo trots op hem en zo dankbaar dat God hem de mogelijkheid gegeven had deze vijf jaar van hard werken af te maken. Hoe waar is het, zoals Jezus zei: "Zonder Mij kunt gij niets". Het was zeer indrukwekkend om te zien hoe al deze mannen hun beloning ontvingen en uitgezonden werden naar hun werkgebied met alle verantwoordelijkheden van dien. Toen we die avond thuis kwamen gaf ik papa een rode roos om hem laten zien hoe trots ik op hem was. Later die avond voelde het alsof er een zware last op mijn schouders werd gelegd, nu het nieuwe werk voor ons begon. Ik barstte in tranen uit en zei tegen papa: "Wat kan ik doen zonder enige opleiding?! Papa wijze antwoord was: " Mam, blijf van de mensen houden zoals je altijd gedaan hebt". En weet je! Het werkte door de Gods genade.